

В. В. Кравець

Бабель Ісак Еммануїлович

БАБЕЛЬ Ісак Еммануїлович (псевд.: К. Лютов, Баб-Эль; 01(13). 07. 1894, Одеса – 27. 01. 1940, Москва) – письменник, сценарист. Закін. Київ. комерц. інститут (1915). Змінив багато професій і видів діяльності: був солдатом 1-ї світової війни, учасником воєн. дій 1918–20, працював у Наркомосі, брав участь у продрозкладці, був журналістом тощо. Друкуватися почав від 1916. Популярність Б. принесли оповідання про більшов. переворот, події 1918–20, життя євр. люмпенів та гангстер. кланів Одеси (зібрані у кн. «Конармия», 1926, «Одесские рассказы», 1931), що були перекладені більш як 20-ма мовами світу. Писав також п'єси: «Закат» (1927), «Мария» (1935, поставл. 1988). У травні 1939 письменника заарештували й стратили одразу після вироку, а рукописи конфіскували, 15 р. його твори були закриті для читача. 1954 Б. реабілітовано, деякі твори повернуто в літературу, але після ретел. цензури. 1967–87 у СРСР не було видано жодної його книги. У критиці ж та літературознав. працях і далі лунали безпідставні звинувачення у надмірній «суб'єктивності в зображенні громадянської війни», «оспівуванні стихійності», схильності автора до «голої дії» тощо. Насправді «жорстока» проза й драматургія Б. вирізняються унікал. лаконічністю, влучною й різкою метафоричністю, пружністю оповіді та динамізмом у розгортанні сюжету, майстерністю портретування. Б. не встиг реалізувати свій худож. потенціал, про що свідчать нещодавно опубл. його щоденники 1917–20-х рр., які цікаві для істориків України унікальними матеріалами про події цих років на укр. теренах; фрагменти задуманої ним «великої прози». Один із найвидатніших експресіоністів літ-ри 20 ст. з романтико-поет. баченням світу, якого не похитнули навіть криваві перипетії війни, більшов. перевороту, воєн. дій 1918–20-х рр., Б. став мужнім, суворо правдивим в оцінках та судженнях свідком своєї доби. Творчість Б. органічно пов'язана з Україною, на теренах якої відбувається дія

більшості його творів. Стиль Б. позначився на творчості деяких укр. письменників (від ранніх оповідань Ю. Яновського, в яких відчутна «присутність Бабеля» (О. Білецький), до прози Ю. Андруховича з її мов. масками та жаргонізмами). На сцені укр. театрів ставилися й ставляться п'єси Б., а за його сценаріями на Одес. кінофабриці знято фільми «Сіль» (1925), «Беня Крик» (1927) та «Мандрівні зорі» (1927, за однойм. романом Шолом-Алейхема, був заборон. цензурою 1931). Для кінофабрики «Українкіно» (нині Нац. кіностудія худож. фільмів ім. О. Довженка) писав кіносценарії «Дума про Опанаса» за однойм. поемою Е. Багрицького (1934) та «Як гартувалася сталь» за романом М. Островського (1938). Доля обох текстів невідома. Окремі оповідання Б. перекладено українською мовою. В Україні творчість Б. досліджували Л. Лівшиць, В. Звиняцьковський, Г. Зленко та ін.

Основні твори

Сочинения: В 2 т. Москва, 1991; 1992; Избранное. Москва, 1998.

Рекомендована література

1. Левин Ф. И. Бабель. Москва, 1972;
2. Воспоминания современников. Москва, 1972;
3. Зленко Г. ...План і текст Бабеля // Україна. 1985. № 32;
4. Кальницький М. Бабель у Києві // ЛУ. 1986, 13 листоп.;
5. Воспоминания о Бабеле. Москва, 1989;
6. Поварцов С. Причина смерти – расстрел: Хроника последних дней И. Бабеля. Москва, 1996;
7. Маркиш Ш. Бабель и другие. К., 1996.

Бібліографічний опис:

Бабель Ісак Еммануїлович / В. В. Кравець // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2003. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-38525>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).